

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

x szerint
meg. Úg
beruház
önbőztet
dazokat a

receptúra
zoltunk.
tele a táj
akarmány
b.) nagy
gi abrak
nykeverék
termelési
0,05, illet

nek követ
hathatósá
tos dolog
kehizlálá
a kukoric
akarmány
kukoricá
szel 10-1
zatban, é
tt — ne
nényekhe

rgős ten
áljuk ki
nkat, am
át tekint

в настоя
еть посре
ется, наря
нормов. Е
о комбина
ь доходно

A BOGYÓS GYÜMÖLCSÖK TERMELÉSÉNEK MUNKAERŐFORRÁSAIT BEFOLYÁSOLÓ TÁRSADALMI-GAZDASÁGI TÉNYEZŐK A DUNA-KANYARBAN

KUNSZABÓ FERENC-SZENDRŐ LÁSZLÓ

A Börzsöny-vidéki Termelőszövetkezetek Gyümölcsfeldolgozó Önálló Közös Vállalkozásának felkérésére, 1974-ben, egy komplex kutatócsoport keretében, a Duna-kanyar bogyósgyümölcs-termelésének jelenlegi és várható munkaerőgondjait, megoldási lehetőségeit vizsgáltuk

- a bogyósgyümölcs-termelés történeti kialakulásával és
- a jelenlegi társadalmi-gazdasági környezettel összefüggésben.

Ebben a cikkben terjedelmi okok miatt főként a második vonatkozással foglalkozunk. A vizsgálat két területegységre terjedt ki. Az egyiket termelési körzetnek, a másikat bevonandó körzetnek nevezzük. A körzethez tartozó községek a következők:

a) A termelési körzet lényegében azonos a közös vállalkozást létrehozó négy termelőszövetkezet területével, és nyolc község (Ipolytölgyes, Bernecebaráti, Kemence, Tésa, Perőcsény, Vámosmikola, Nagybörzsöny és Letkés) tartozik ide.

b) A bevonandó körzet kialakításánál figyelembe vettük a Bogyós Koordinációs Bizottság által kidolgozott fejlesztési koncepció egyik variánsát, ezért felmérésünket kiterjesztettük egy olyan körzetre is (Szob, Márianosztra, Kóspallag, Szokolya, Verőce), amely jelenleg még nem tartozik a Börzsöny-vidéki szövetkezetek társulásához.

A MUNKAERŐHELYZET ALAKULÁSA AZ 1960-AS ÉVEKTŐL NAPJAINKIG

A földterületek szűkös volta és gyengébb minősége erősen rányomta bélyegét a környék termelési struktúrájára. A mezőgazdaság nem tudta eltartani az itt levőket, akik ezért már korán rákényszerültek arra, hogy más területen keressenek munkát. Ehhez kedvező lehetőséget nyújtottak a környékbéli erdőgazdaságok és kőbányák. Ez nehéz fizikai munka volt, de megélhetést nyújtott azoknak, akiknek egyáltalán nem, vagy csak egy-két hold földjük volt. Az otthon maradt asszonyok ellátták a ház körüli gazda-

ságot. A felszabadulás előtt épülő ipari üzemek is vonzották a környék munkakeresőit. Ez azonban főként a Szobtól délre fekvő, és a Vác környéki települések lakosságát érintette. A jelenlegi termelési körzet lakossága számára nem így alakult a helyzet. Elsősorban az ipari munkahelyek megközelítése jelentett problémát. Több mezőgazdasági munkalehetőséget is kínált azonban a Börzsöny-vidék, hiszen itt még akadt néhány több száz holdas úri és papi birtok, ahol szükség volt mezőgazdasági munkásokra. A földosztás is ezen a környéken érintette a legtöbb embert, és nem véletlen, hogy a háború utáni időszakban itt telepítik a legtöbb bogyósgyümölcsös,

A MUNKAERŐHELYZET ALAKULÁSA A TERMELŐSZÖVETKEZETEK SZERVEZÉSE ELŐTT ÉS UTÁN

Jelentős változásokat hozott azonban a felszabadulás és a termelőszövetkezetek megszervezése közötti időszak a munkaerő átrendeződésében. Az országosan meginduló nagymértékű iparosítás és a kedvezőtlen mezőgazdasági politika együttes hatására tömegesen áramlottak a munkaerőjük teljében levő emberek az ipari üzemekbe és az építkezésekre. Nagy részük ekkor még csak szakképzetlen segéd- vagy betanított munkás volt. A járás összességét tekintve, a mezőgazdasági munkaerő a háború előtti 65—70%-ról 40—50%-ra csökkent. Ennél kedvezőbb képet mutat a jelenlegi termelési körzet, ahol a földosztás és az ipari munkalehetőségektől való viszonylagos elzártság megakadályozta a munkaerő nagyarányú elvándorlását. A környékbeli kőbányákba és erdőgazdaságokba eljáró munkások száma nem emelkedett, inkább csökkent, hiszen az új parasztgazdaságokban szükség volt a férfiak munkaerejére. Az 1. táblázat adatai szemléletesen mutatják a különbségeket.

A bogyósgyümölcs-termeléssel foglalkozók száma ebben az időszakban a termelési körzetben 342 fő, ami a munkaképes korú lakosságnak 8,3%-a, a mezőgazdasági foglalkozásúaknak is csupán 13,5%-a. Ugyanebben az időszakban a bevonandó körzetben 1130 fő a bogyósokat termelők száma.

1. táblázat
A TERMELŐSZÖVETKEZETEK SZERVEZÉSE ELŐTTI IDŐSZAK MUNKAERŐ-MEGOSZTLÁSA
(1959)

Megnevezés	A munkaerő-állomány nagysága és megoszlása			
	a termelési körzetben		a bevonandó körzetben	
	fő	%	fő	%
Munkaképes korúak	4144	100,0	6830	100,0
Ebből:				
Ipari foglalkozásúak	1161	28,1	4100	60,0
Mezőgazdasági foglalkozásúak	2524	60,9	2080	30,5
Egyéb	459	11,0	650	9,5

GAZDÁLKODÁS

részarány
foglalkozA te
lenlegi m
Kialakult
re növeke
még nem
arányban
a férfiak
kéthetent
csak addi
keresi azt
tek tagsá
különöse
A csekély
dolgozik.A te
a bogyós
csupán 4
ahol a lét
Nem ilye
melési köA mu
illetően a
gazdasági
korú lako
létszáma
kívüli tevA ter
ez a munk
499 fő, a

A 1

30 év alatt
30-40 év l
40-50 év l
50-60 év l

Összesen

3*

környék
környéki
sága szá-
egközeli-
is kínált
iz holda-
. A föld-
véletlen,
mölcsöt,

résarányuk a munkaképes korú lakosságra vetítve 16,5%, a mezőgazdasági foglalkozásúak között pedig 54,3%.

A termelőszövetkezetek szervezésének időszakától számíthatjuk a jelenlegi munkaerőhelyzet kialakulását. Megkezdődött a helyi ipartelepítés is. Kialakult az a helyzet, hogy a bogyós gyümölcsök termőterülete többszöröse-
re növekedett, és ezzel együtt a munkaerő-szükséglet is, hiszen a gépek ma még nem tudják pótolni a szedés munkáinál az embert. Ezzel szinte egyenes arányban fogyott a mezőgazdasági munkaerő-létszám. A termelési körzetből a férfiak olyan munkahelyekre mentek el dolgozni, ahonnan csak hetente-kéthetente járnak haza. A fiatalok nagyobb része ipari szakmát tanul, és csak addig lakik otthon, és segít a mezőgazdasági munkákban, amíg megkeresi azt a pénzt, amivel a városban felépíti a lakását. A termelőszövetkezetek tagsága ennek következtében rohamosan öregszik (lásd a 2. táblázatot), különösen az alaptervekenységben dolgozóknál érzékelhető ez nagyon. A csekély számú fiatal munkaerő a gépesítésben és a melléküzemekben dolgozik.

termelő-
désében.
mezőgaz-
kaerejük
y részük
A járás
-70%-ról
termelési
nylagos
A kör-
ma nem
szükség
mutatják

A termelőszövetkezetek szervezése előtti időszakban ezer felett volt a bogyósok termelésével foglalkozók létszáma. A jelenlegi létszám ennek csupán 4,6%-a. A létszámadatok sokkal biztatóbbak a termelési körzetben, ahol a létszám az átszervezés előttinek több mint a duplájára emelkedett. Nem ilyen jó azonban a kép, ha az átlagos életkort nézzük, mert ez a termelési körzetben 46,9, a bevonandó körzetben pedig 45,5 év.

A munkaerőhelyzet főbb változásai az 1960-tól 1974-ig eltelt időszakot illetően a következőkben foglalhatók össze. Az egész járást tekintve a mezőgazdaságban foglalkoztatottak abszolút száma 5500 fő. Ez a munkaképes korú lakosságnak csupán 11,2 százaléka. Az alaptervekenységben dolgozók létszáma ebből 3610 (65,6%), a többi 1890 fő (34,4%) az alaptervekenységen kívüli tevékenységben dolgozik.

A termelési körzetben a mezőgazdasági foglalkozásúak száma 1165 fő, ez a munkaképes korú lakosságnak 23%-a, a bevonandó körzetben a létszám 499 fő, a részárány pedig 8,3% (3. táblázat).

2. táblázat

A BOGYÓSGYÜMÖLCS-ÁGAZAT ÁLLANDÓ DOLGOZÓINAK KORMEGOSZLÁSA
(1974)

Koresoportok	A különböző korú dolgozók száma és résaránya			
	a termelési körzetben		a bevonandó körzetben	
	fő	%	fő	%
30 év alatt	37	4,6	9	17,3
30-40 év között	105	13,0	10	19,2
40-50 év között	384	47,5	13	25,0
50-60 év között	226	27,9	8	15,4
Összesen	809	100,0	52	100,0

1. táblázat
SZLÁSA

zetben
%
100,0
60,0
30,5
9,5

A MUNKAERŐ LÉTSZÁMÁNAK ALAKULÁSA 1960—1974 KÖZÖTT

3. táblázat

Megnevezés	A dolgozók száma a					
	termelési körzetben			bevonandó körzetben		
	1960-ban	1974-ben		1960-ban	1974-ben	
	fő	fő	az 1960. évi %-ában	fő	fő	az 1960. évi %-ában
Munkaképes korúak	4144	5056	122,0	6830	5995	87,8
Ebből:						
Eljáró ipari foglalkozású	1161	1020	87,9	4100	2105	51,3
Egyéb nem mezőgazdasági foglalkozású	459	1404	305,9	650	2710	416,9
Mezőgazdasági foglalkozású	2524	1165	46,2	2080	499	24,0

Természetesen ezek a számok nem mutatják egész pontosan a rendelkezésre álló munkaerőbázist. Az arányokat javítja az a tény, hogy a helyben lakó nyugdíjasok, különösen pedig a mezőgazdasági nyugdíjasok még nagyszámú segítséget jelentenek. Jelentős tényezőként és munkaerőforrásként is számíthatók tekintetbe a helyi ipari üzemekben és egyéb, nem mezőgazdasági munkahelyeken dolgozók. Ők ugyanúgy vállalnak részesművelést a termelési körzetben, mint az állandó tagok. Jellemzésül megemlítjük, hogy a termelési körzetben a bogyós gyümölcsök termelésében résztvevők összlétszámának (1402 fő) 36,5%-a közülük kerül ki, míg a bevonandó körzetben ez az arány 65%, de az abszolút számokat tekintve létszámuk 2,5-szerese a tagságénak. Nem elhanyagolható természetesen az eljáró dolgozók szerepe sem, és jelentőségét főként az növeli, hogy a legtöbb kézi munkát igénybe veszik a szedésnél segítenek sokat. Nem tudtuk pontosan felmérni, de tájékozódásunkból az tűnik ki, hogy a messzire költözött rokonok munkaerejének esetleges végleges kiesése számos probléma elé állítaná a gazdaságokat. Az ő segítségüket csak a részesművelés rendszere biztosítja a közös gazdaságok számára.

A kialakult munkaerőhelyzet és munkaerőigény, összefüggésben a gépesítéssel

Az előzőekben már érzékeltettük, hogy a mezőgazdasági munkaerő létszáma a termelőszövetkezetek megszervezése óta eltelt másfél évtizedben rohamosan csökkent. Ezzel párhuzamosan, különösen a termelési körzetben a többszörösére növekedett a bogyós gyümölcsök termőterülete — azaz a termelési területre — a munkaerőigény. A bogyós gyümölcsök termelésének speciális volta azonban meghatározta a gépi munkákat. A másik — gépesítéssel akadályozó — tényező az volt, hogy a kereskedelmi forgalomban szűke-

Málna
Szamóca
Piros ribi
Fekete r
Köszmét

• Fo

egyképpen nincs az itteni természeti-termelési igényekhez megfelelő géptípusok. Az erőgépek beszerzése sem problémamentes, hiszen itt speciális gépekre lenne szükség. Ennek tudható be az is, hogy a málna, eredeti termőhelyéről — a magasabban fekvő északi lejtőkről — lekerült a jelenlegi, kedvezőtlenebb termőterületre. A gépi betakarítás és növényvédelem egyáltalán nem megoldott még. A ribiszke gépi betakarítására már vannak gépek, de ezek egyelőre csak nyugati importból szerezhetők be, és nem is felelnek meg teljesen az itteni adottságoknak.

A 4. táblázat adataiból világosan kitűnik a gépi munka alacsony részaránya. A málna összes munkaórájából a gépi munkaórák csupán 2%-kal, a költségei pedig az összes költségből 10,6%-kal részesednek. Ugyanez a számoknál 0,3, illetve 0,4%! Valamivel kedvezőbb az arány a ribiszkénél, mert itt a ráfordított gépi munkaórák aránya 4,3%, a költségekből pedig 20% felett van a részesedésük.

A termelőszövetkezeteknek azonban számos tényezőt kell figyelembe venniük mielőtt bármiféle fejlesztési programot kidolgoznak. Az igények többször is jelentkeznek. A népgazdaság érdeke az, hogy minél több bogyós gyümölcs teremjen, hiszen a fogyasztók igénylik és keresik ezt a gyümölcsöt, mind frissen, mind pedig feldolgozott formájában. Érdeklük a termelőszövetkezeteknek is, mint „vállalatoknak”, mert árbevételük és nyereségük tetemes hányadát ez az ágazat adja. Ezzel szoros összefüggésben a tagságnak is érdeke, hiszen a szövetkezet nyereséges gazdálkodásában, mint tulajdonosok, közvetlenül érdekelték.

A termelés jelenlegi struktúráját elsősorban a kialakult munkaerőhelyzet és a gépesítés alapvető megoldatlansága tartja fenn. A bogyós gyümölcsöknél jelentkező munkacsúcsok okozzák azt, hogy a termelőszövetkezeteknek ebben az időszakban aránytalanul sok kézi munkaerőt kell felhasználniuk. Eddigi tapasztalataink szerint — az ország más részeiben, a hasonlóan nagy kézimunkaigényű növényeknél — a gépesítéssel egy időben

4. táblázat

A Bogyós Gyümölcsök Termelésének Kézi- és Gépi Munka-ráfordítása*
(1974)

Megnevezés	Az 1 ha-ra fordított					
	kézi munka		gépi munka		összes kézi és gépi munka	
	menyisége, óra	díja, Ft	menyisége, óra	díja, Ft	menyisége, óra	díja, Ft
Málna	2299	21 275	44	2520	2343	23 804
Szanóca	2705	44 193	9	181	2714	44 374
Piros ribiszke	1325	17 716	60	5476	1385	23 192
Fekete ribiszke	981	6 741	45	1757	1026	8 498
Köszméte	230	2 250	10	600	240	2 850

* Forrás: A Váci Járási Hivatal adatai.

munkaerő-felesleg képződött. Vonatkozott ez elsősorban az idősebb, és szak-
képzetlen munkaerőre, akiknél már nem lehetett arra számítani, hogy másuttal
el tudnak helyezkedni. Ebbe a kategóriába tartoznak az asszonyok is, akik
ipari foglalkozású férjük helyett a földdel beléptek a szövetkezetbe. A termelő-
szövetkezetnek — velük és nyugdíjaival szemben — eltartási kötelezettsé-
ge van. Az ő számukra „szakképzetlenségüknek” megfelelő munkát kell
biztosítani.

Vizsgált területünkön jelenleg a szövetkezetek bogyósgyümölcs-ágazat-
tában dolgozók évi átlagos munkaideje nem haladja meg a száz, tízórás
munkanapot. A meglevő munkaerő tehát — a munkákat egész évre szét-
osztva — elegendő lenne. A helyzet azonban úgy alakul, hogy a szedési-
időszakban — és ez a bogyósoknál szinte egy időre esik, ami körülbelül
40 nap — az állandó létszámnak a többszörösére van szükség. Viszont a
úgynevezett „holt időszakokra” is munkát kellene biztosítani a gazdaságnak,
mert különben a most meglevő munkaerő egy része is elmegy a gazdaságból.

Az 1960 óta érvényesülő tendenciákat elemezve, és azokat a jövőre-
kivetítve, a következő képet láthatjuk: A bogyós gyümölcsök termőterületé-
nek nagysága (abszolút értékben) mintegy 10—15%-kal fog csökkenni. E
a tendencia már 1970—74 között is megmutatkozott, mivel ebben az idő-
szakban a termőterületek 8%-kal zsugorodtak. Ezt éppen hogy ellensúlyozza
a fajtaváltással bekövetkező termésmennyiség-növekedés.

Amennyiben a gépesítés a jelenlegi ütemben folytatódik, a jövőre-
— figyelembe véve a fajtaváltozásokat is — csak a mostani termelői
„szinten tartásáról” beszélhetünk. A jelenlegi struktúrában (technikai
technológiai-termelési rendszer) számos elemet kell megváltoztatni ahhoz,
hogy a növekvő igényeket ki lehessen elégíteni.

A VÁRHATÓ TÁRSADALMI-GAZDASÁGI HATÁSOK BEFOLYÁSOLÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI

A bogyósgyümölcsök termelése még hosszú ideig zömmel a kézi munkák-
ra alapozódik, s egyelőre beláthatatlan, mikor lehet azt véglegesen kiiktatni.
Ilyen körülmények között pedig a nagyüzemi-technikai megoldások, fej-
lesztések nem lehetnek kizárólagosak. De ha a nagyüzemi termelés valahán-
teljesen gépesített lesz, akkor sem látszik célszerűnek az egyébi, hágyomány-
termelési formák megszüntetése, több okból sem, mert

- minimális befektetést igényelnek;
- jól hasznosítják az úgynevezett töredék munkanapokat;
- segítik a nem mezőgazdasági foglalkozásúakat abban, hogy szabad-
idejüket egészséges körülmények között tölthessék el;
- a gépi művelésre alkalmatlan (viszont a bogyóstermelésre legál-
kalmasabb) területeket nem engedik kiesni a termelésből;
- hasznos időtöltést jelentenek a nyugdíjasoknak és az üdülőtelek
tulajdonosoknak.

Összegezve: A bogyós gyümölcsök termelésének növelését a következő é-
rtizedekben csak úgy látjuk biztosítottak, ha az üzemi formák bő változatos-

ságára, az
alkalmaz-
szaktaná-
társulások
javaslata

A já-
kek szám-
parcelláz-
szám. Ez
A termő-
tatások e

Bogyósgyümölcs

A ta-
a nagyüz-
típusok l-
művelés-
feltétele-
jellemző,
gozik a l-
léssel és
megfelelő
vonzódás-
díjrendszer
erő beár-
kell bizto-
kaerőnek

Nagyüzemi te

A t-
az látszik
kapálás,
A szedés-
ben kelle-
ha a szö-
tevékeny-
tartani é-
meit (a l-
díjasokn-
jesen gé-
rendszer

Céls-
a részes-
letéken.
mesztés

ságára, az együttműködésre építenek, a legfejlettebb technika és technológia alkalmazása mellett. Ehhez jobb anyagi ösztönzés, biztos piac, kiterjedt szaktanácsadás, a nagyüzemi formákhoz szervesen kapcsolódó szakcsoportok, társulások kellenek. Ezek állandó figyelembevételével tesszük meg konkrét javaslatainkat.

A járás területén ma is szaporodik az ipari munkahelyek és az üdülőtellek száma. Jelenleg az összes mezőgazdaságilag művelhető terület 4,2%-át parcellázták fel ilyen célra. Az itteni építkezéseken ma már 300 forint a nap-szám. Ez pedig jóval több, mint amit a málnatermeléssel lehet keresni. A termőterület és a termés mennyiség növelése csak a jól megfontolt változtatások eredményeként képzelhető el.

Bogyósgyümölcs-termelési rendszer, jól képzett szakmunkásokkal, korszerű gépekkel, technológiával

A taglalt nehézségek ellenére is ez a fejlődés egyik legjárhatóbb útja a nagyüzemek számára. Ehhez természetesen szükség van a megfelelő géptípusok kialakítására vagy felkutatására. Szorosan kapcsolódik ide a gépi művelésre alkalmas fajták nemesítése. Az ilyen fejlesztés elengedhetetlen feltétele a megfelelő számú, és képzettségű szakember. A jelenlegi helyzetre jellemző, hogy a szövetkezetek szakmunkás-létszámának csak 10%-a dolgozik a bogyósgyümölcs-ágazatban. Márpedig a legjobb technikai felszereléssel és a leghatékosabb technológiával sem lehet eredményt produkálni megfelelő szakképzettségű emberek nélkül. Itt építeni lehet a fiatalok vonzódására a modern gépekkel végezhető munka iránt. Megfelelő ösztönzőrendszer kidolgozásával meg lehet teremteni a fiatal, szakképzett munkaerő beáramlását a termelőszövetkezetekbe. Ezzel párhuzamosan munkát kell biztosítani az eddig ebben az ágazatban foglalkoztatott képzetlen munkaerőnek.

Nagyüzemi termelés, ahol a gép és a kéz „összedolgozik”

A technikai-technológiai fejlődés jelenlegi ütemét figyelembe véve, az látszik reális lehetőségnek, hogy első lépésként a telepítés, talajművelés, kapálás, vegyszeres gyomirtás és a növényvédelem munkáit gépesítsék. A szedési munkáknál egyelőre szükséges lenne a kézi munka, és ehhez helyben kellene tartani a megfelelő számú munkaerőt. Ez úgy lenne lehetséges, ha a szövetkezetek az év többi részében más ágazatokban, vagy a kiegészítő tevékenységben foglalkoztatnák az embereket. Továbbra is fenn kellene tartani és alkalmazni a jelenlegi foglalkoztatási rendszernek azokat az elemeit (a helybeli ipari és szolgáltató üzemek, hivatalok dolgozóinak, nyugdíjasoknak a foglalkoztatása), amelyek átmeneti megoldást nyújtanak a teljesen gépesített, modern technikával és technológiával működő termelési rendszer kialakításáig.

Célszerű fenntartani jelenlegi vagy továbbfejlesztett változataiban a részes- és családi művelést, a gépekkel nem vagy nehezen művelhető területeken. Ennek kettős haszna lenne. Az egyik, hogy a más növények termesztésére nem alkalmas területeket — melyeken most felhagynak a termelés-

sel — újra eredeti rendeltetésüknek megfelelően lehetne hasznosítani, a másikat pedig, hogy a gépesítés miatt felszabaduló tagság foglalkoztatását és jövedelmét is biztosítani lehetne.

A háztáji termelés ösztönzése

A jelenlegi termőterületek növelésének és ezzel együtt a termésmennyiségek emelkedésének jó módszere lenne a háztáji területen folyó termelés ösztönzése. A háztáji területeknek mintegy 10%-án folyik ma bogyósgyümölcs-termesztés. A fejlődés úgy lenne elképzelhető, ha a közös gazdaságok sokoldalú segítséget tudnának nyújtani. Itt elsősorban gépi munkákra gondolunk, valamint a jóminőségű, egységes szaporítóanyaggal és megfelelő növényvédő szerekkel, műtrágyával való ellátás megszervezésére. Szükséges és elengedhetetlen a szaktanácsadás és értékesítés rendszerének kiépítése.

Más népgazdasági ágakban dolgozó helyi lakosok által egyénileg művelt területek bevonása

A területen sok olyan *árutermelő* van, aki más népgazdasági ágakban dolgozik (erdészlet, ipar, szolgáltatás stb.) és megmaradt egyéni, ház körüli területén vagy illetményföldjén (erdészlet) jövedelemkiegészítésként bogyósgyümölcs-termeléssel foglalkozik. Növelni lehetne az általuk megtermelt gyümölcsmennyiséget, ha a nagyüzemi gazdaságok bekapcsolnák őket tanácsadási, ellátási és értékesítési rendszerükbe.

Az elhagyott bogyósgyümölcstermő területek újbóli hasznosítása egyének és szakcsoportok, társulások által

Azokon a területeken, ahol a közös gazdaságok véglegesen felhagynak a termeléssel, ezt a speciális módszert lehetne alkalmazni. Itt munkaerő forrásként elsősorban az ipari vagy egyéb nyugdíjasok, a helyben dolgozó és lakó egyéb foglalkozásúak jöhetnek számításba. Természetesen itt is szükséges lenne, hogy a közös gazdaságok, a léüzem, vagy az ÁFÉSZ segítségével megszervezzék számukra a már említett ellátási és értékesítési lehetőségeket.

Az üdülőtelkek, hobbykertek bevonása

Számuk a járásban egyre szaporodik, és mint előbb már részletesen leírtuk, jórésztük azelőtt mezőgazdaságilag művelt vagy művelhető terület volt. Kiesésük a mezőgazdasági termelésből ezért jelentős. Még abban az esetben is, ha csak saját ellátásra termelnek, máris jelentős részt vállalnak magukra a lakossági ellátásból. Az itt folyó termelés ösztönzése ezért jelentős feladat. Elképzelhető azonban, hogy megfelelő ösztönzők beépítésével ők is bevonhatók lesznek az árutermelő struktúrába.

A kistermelők összefogásának legcélszerűbb formája a szakcsoportok társulások létrehozása lehetne, valamely termelőszövetkezethez, vagy ÁFÉSZ-hoz kapcsolódóan. Számukra a legtöbb gondot a szaporítóanyag, a növényvédő szerek és a műtrágyák beszerzése, valamint az értékesítési bizonytalanság jelenti. A szobi léüzem magántermelőktől nem vásárolhat

gyümölcs-
értékesíté-
sület 70%-
szervezet
Az ÁFÉSZ
foglalkoz-
csoportja
tanácsad-
a termel-
a bogyó-
az ellátá-
ségek nö-
Az
tuk, hog-
mogatja
számára
termelés-
Me-
változat-
a munk-
csökken-

Излучи-
ность на-
Авторы
факторы
на те ме-
ность ры-
рота и т.
ства.

Da-
Ungarn
die pro-
die ges-
analysis
Faktore
gelenkt
Markts
sierung

The ne-
harvest
econom-
are fac-
e.g. m-
better
the rec-

ani, a má
ztatását é

ésmennyi
termelés
bogyósgyű
gazdaságol
akára gon
megfelel
Szükségsé
kiépítésé

igban do
örüli terü
t bogyó
megtermel
k őket ta

elhagyna
munkaerő
n dolgoz
esen itt i
ÉSZ segít
értékesíté

észletese
tő terüle
abban a
vállalat
zért jele
építésé

esoportok
hez, vag
ritóanyag
értékesíté
úrolhat f

gyümölcsöt, és a termelőszövetkezetek is csak saját tagjaik termésének értékesítésére vállalkoznak. Az új fajták sem tudnak meghonosodni (a terület 70%-án még ma is a nagymarosi fajtát termelik), mert nincs olyan szervezet, amely a szaporítóanyagok forgalmazását és értékesítését vállalná. Az ÁFÉSZ eddig inkább csak kereskedelmi-vendéglátóipari tevékenységgel foglalkozott, így a termesztési és értékesítési lehetőségek a termelők ezen csoportjai számára igen korlátozottak voltak. Jelenleg szervezik a szaktanácsadó szolgálatot és az értékesítést. Ezek remélhetőleg növelni fogják a termelési kedvet. Erre azért is szükség van, mert örömdetesen emelkedik a bogyósok területe a hobbykertekben, és az ügyes, céltudatos propaganda, az ellátási, tanácsadási, értékesítési lehetőségek bővülése a termésmennyiségek növekedését vonná maga után.

Az ország más területein a kertészeti termékek esetében azt tapasztaltuk, hogy ha az emberek megfelelő ösztönzést kapnak, ha szervezik és támogatják őket, ha azt látják, hogy az ő munkájuk a szocialista népgazdaság számára szükséges, akkor mindig kellő lendülettel látnak munkához, mert termelési biztonságérzetük van.

Meggyőződésünk, hogy ha a Börzsöny-vidéken a bogyósok termelésének változatos formáit, a lehető legtöbb formát ösztönzik, támogatják, akkor a munkaerő-gondok néhány éven belül teljesen megszűnnek, a termelés-csökkenés megáll, sőt többtermelés következik be.

Излучина Дуная является традиционным районом производства ягод в стране. Потребность на ягоды увеличивается, и все же сокращается площадь и сбор ягод в этом районе. Авторы анализируют общественно-экономические причины этих явлений, указывают на факторы миграции и старения, действующие в этом направлении. Они обращают внимание на те методы, как например — механизация, поддержка мелких производителей, надежность рынка, улучшение снабжения средствами производства, улучшение организации оборота и т. д. —, при помощи которых можно приостановить процесс снижения производства.

Das Donauknie ist traditionsmäßig eines der wichtigsten Beerenobstgebiete in Ungarn. Der Bedarf an Beerenfrüchten nimmt ständig zu, doch ihre Anbauflächen und die produzierten Mengen sind in dieser Gegend zurückgefallen. Die Verfasser haben die gesellschaftlichen und wirtschaftlichen Ursachen dieser retrograden Entwicklung analysiert, und auf die Abwanderung und Veralterung der Arbeitskräfte als hüllende Faktoren hingewiesen. Gleichzeitig aber wurde die Aufmerksamkeit auf jene Faktoren gelenkt mit denen — wie z. B. Mechanisierung, Unterstützung der Kleinproduzenten, Marktsicherung, bessere Versorgung mit Produktionsmitteln, bessere Umsatzorganisation usw. — der Rückgang der Produktion zum Stehen gebracht werden kann.

The Danube-bend represents a traditional berry fruit production area of Hungary. The needs for berries are increasing but both the cultivated land and the quantities harvested of these fruits are decreasing. The authors perform the analysis of social-economic reasons of this incident and demonstrate that transmigration and aging are factors having such an effect. But they also call the attention to the methods as e.g. mechanization, subsidization of petty producers, the security of the markets, better supply with production means, better organization of marketing, etc., whereby the recession process of production can be stopped.

Dorogi — Kolonics —
Kubó — Varga :

Mezőgazdasági hulladékok hasznosítása

Az élelmiszer-gazdaság technológiai és műszaki fejlődése napjainkban felgyorsult. Az ipari jellegű és méretű termelés nemcsak a fogyasztásra, illetve feldolgozásra kerülő termékek mennyiségét sokszorozta meg, hanem a melléktermékek, hulladékok és szennyező anyagok számát és tömegét is. A nagy mennyiségű és sokféle melléktermék elhelyezéséről a társadalmi és a környezeti igényeknek megfelelően és főként időben kell gondoskodni. Fontos ez azért, mert a hulladékok hatalmas tömege rövid idő alatt elárasztaná és elpusztítaná környezetünket, másrészt az emberiség rendelkezésére álló nyersanyag- és energiakészletek korlátozott-sága sürgeti e jelentős források gazdaságos kiaknázását.

Az élelmiszer-gazdasági melléktermékek, hulladékok és szennyező anyagok kezelése, felhasználása vagy közbiosztása új követelményeket állított a szakemberek elé. Ezek megoldásának igénye teljesen egyenrangú a termelés közvetlen feladataival. Műszaki és gazdasági feltételeinek megteremtéséről már az üzemek tervezése során kell gondoskodni.

E témakör leghatékonyabb, ugyanakkor leggazdaságosabb berendezéseinek, illetve módszereinek kiválasztására eddig átfogó, hazai szakkönyv nem állt rendelkezésre. Könyvünk szerzői vállalkoztak arra a feladatra, hogy összegyűjtsék a rendelkezésre álló külföldi és hazai tapasztalatokat és azokat körültekintően elemezzék.

A könyv első fejezetei a hulladékok elhelyezésével, kezelésével, megsemmisítésével foglalkoznak. Részletesen tárgyalják a gáz-, cseppfolyós- és porhalmazállapotú anyagokat, a tisztítási, égetési eljárásokat. A további fejezetek a hígtrágyák, szennyvizek és iszapok tisztítását és mezőgazdasági hasznosítását mutatják be.

Az állattartó telepeken a nagy létszámú és koncentrált állomány hatalmas mennyiségű hígtrágyát is termel. Ennek elhelyezése napjainkban hasonló problémát okoz, mint egy kisebb város hulladékainak, szennyvizének kezelése. A hígtrágya elhelyezésére, öntözéssel hasznosítására értékelhető hazai tapasztalatok állnak rendelkezésre. A trágyaféleség sok értékes és felhasználható tápanyagot tartalmaz, amelyek a növénytermesztésben, a takarmányozásban egyaránt értékesíthetők.

Az egyes berendezések, rendszerek felépítését és működési elvét gazdaságos anyag szemlélteti. A mű lehetőséget teszi a szerteágazó problémakör áttekintését, segítségével a mezőgazdasági üzemek szakemberei kialakíthatják a helyi adottságoknak, a speciális igényeknek megfelelő hulladék- és melléktermék-hasznosítási rendszerüket.

„Az élelmiszer-gazdasági hulladékok hasznosítása” a mezőgazdasági termelés és az élelmiszeripari feldolgozás területén dolgozó szakemberek, kutatók és oktatók érdeklődésére tarthat számot. A téma áttekinthető és közérthető feldolgozása lehetővé teszi, hogy a környezetvédelem aktuális kérdései iránt érdeklődő szélesebb olvasóközönség is haszonnal tanulmányozhassa. (Mezőgazdasági Kiadó)

Viz
a növény
meztük
tekhez.
meztük

Az
bel- és
termelő
zott ell
több é

A
értékkel
képvisel
lése er
az élel
zött, a
hető m
az élel
esetben
szerkez
mint 1
piaci á
A
növeke

12
Gazdálko